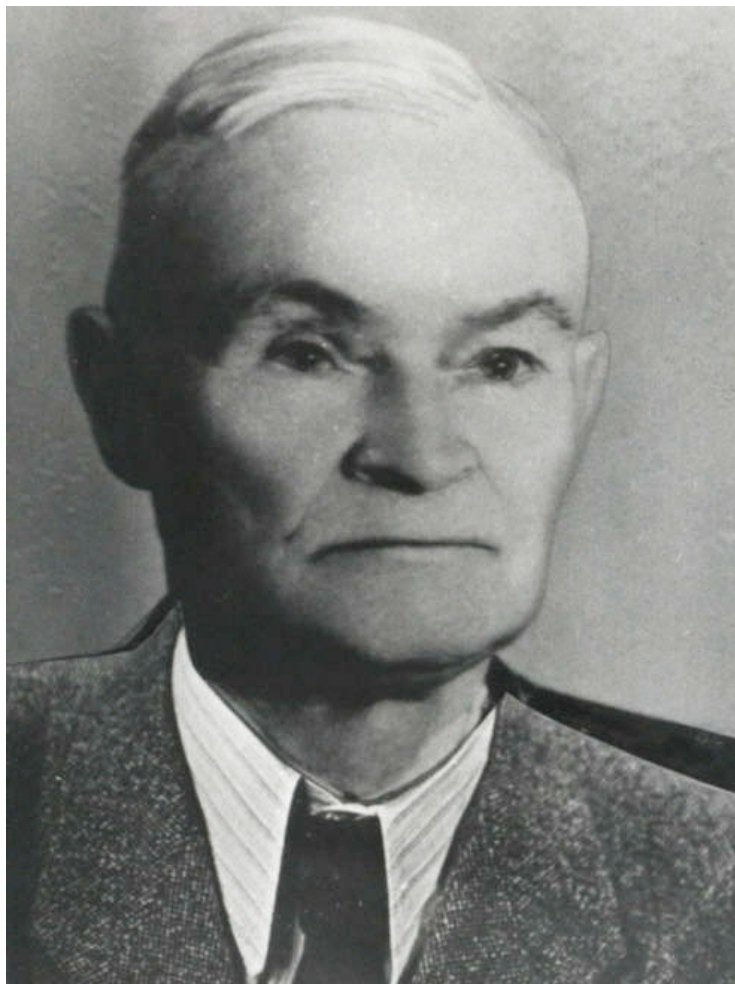

XV Seminarium WEP

Kazimierz IDASZEWSKI (1878-1965)

Kazimierz IDASZEWSKI (1878-1965)

Dr inż. elektryk, specjalista maszyn elektrycznych, miernictwa elektrycznego i elektrochemii. Budowniczy i organizator Wydziału Elektrycznego Politechniki Wrocławskiej (PWr). Profesor, wykładowca i organizator specjalności maszyn i miernictwa elektrycznego w politechnikach: Lwowskiej, Śląskiej i Wrocławskiej. Członek SEP od 1921 r.

Działacz PTETiS i członek honorowy PTETiS (№ 3, 1964).

Urodzony 16 stycznia 1878 r. w Nochowie k. Śremu (Wielkopolska), jako syn Michała (nauczyciela wiejskiego)

i Natalii z Kuźmickich. Miał 4 siostry i 3 braci.

Początkowo chodził do szkoły powszechnej, w której uczył jego ojciec, a następnie wstąpił do 9-klasowego gimnazjum klasycznego w Śremie. Maturę zdał 26 III 1898 r. i zapisał się na Wydział Mechaniczno-Elektrotechniczny Politechniki w Brunszwiku (Technische Hochschule Braunschweig). Po pięciu latach studiów (16 I 1903) zdał egzamin dyplomowy z odznaczeniem ("mit Auszeichnung") i otrzymał dyplom inżyniera elektryka.

Jeszcze w czasie studiów elektrotechnicznych pasjonował się chemią i zaraz po zdaniu egzaminu dyplomowego zabrał się do robienia pracy doktorskiej w dziedzinie elektrochemii opod opieką prof. G. Bodlandera.

W ciągu kilku miesięcy wykonał badania laboratoryjne

do pracy doktorskiej i dnia 1 X 1903 r. objął posadę asystenta w Szkole Politechnicznej (później Politechnice) we Lwowie przy katedrze prof. Romana Dzieśłowskiego (1863-1924). Uruchomił laboratorium maszyn elektrycznych i napisał pracę doktorską pt. "**Versuche über das elektrolytische Verhalten von Schwefelkupfer**", którą obronił z odznaczeniem (1904) na Wydziale Mechaniczno-Elektrycznym Politechniki w Brunszwiku. Jako pierwszy Polak elektryk uzyskał tytuł doktora-inżyniera za granicą.

We wrześniu 1904 r. przeniósł się do Berlina gdzie otrzymał posadę inżyniera w fabryce maszyn elektrycznych (Dynamowerk) firmy Siemens–Schuckert Werke (SSW). Tutaj, w latach 1904-19 pracował początkowo jako inżynier na stacji prób, a następnie w biurze konstrukcyj

nym maszyn elektrycznych prądu stałego i trójfazowego. Zbierał doświadczenia podróżując po zakładach produkcyjnych, elektrowniach i okrętach. Zbierał skargi klientów Siemens, wykonywał próby odbiorcze i załatwiał życzenia odbiorców produktów Siemens. Z Jego pracy firma była bardzo zadowolona, o czym świadczyło podwyższanie uposażenia oraz nagroda w wysokości 1000 DM przyznana mu 1 VIII 1913 r. Pracując w SSW utrzymywał stały kontakt z prof. R. Dzieślewskim. Dnia 31 X 1919 r. zakończył pracę w SSW i powrócił do kraju.

Dnia 1 I 1920 r. został mianowany profesorem nadzwyczajnym miernictwa elektrycznego na Politechnice Lwowskiej (PLw). Nominację na profesora zwyczajnego otrzymał w roku 1924. Kierował Katedrą Pomiarów Elektrycz

nych. W roku akademickim 1921/22 zlecono mu wykłady z maszyn elektrycznych, które prowadził aż do czasu utworzenia Katedry Maszyn Elektrycznych (1929). W roku 1930 ustąpił z Katedry Pomiarów Elektrycznych aby umożliwić powołanie na jej kierownika dr inż Włodzimierza Krukowskiego (wybitnego specjalistę liczników elektrycznych). Sam objął kierownictwo Katedry Maszyn Elektrycznych (30 X 1930). W roku ak. 1938/39 prowadził również wykłady "Zarys maszyn elektrycznych i transformatorów**" dla teletechników i "**Zarys elektrotechniki**" dla Oddziału Maszynowego PLw.**

W roku akademickim 1926/27, pełnił funkcję dziekana Wydziału Elektrycznego PLw. W roku 1929 został mianowany prof. zwyczajnym.

W maju 1939 r. w wyborach samorządowych, został wybrany radnym Miasta Lwowa, startował z Listy Katolicko-Narodowej.

We Lwowie został członkiem SEP i pracował jako członek komisji normalizacyjnej SEP, rzeczoznawca maszyn elektrycznych oraz napędów pomp do wydobywania ropy. Był również członkiem komisji legalizowania liczników energii elektrycznej przy Głównym Urzędzie Miar.

Od 1939 r. w latach okupacji sowieckiej Lwowa pracował w LPI (Lvovskij Politechnicznyj Institut), który utworzyli w miejsce PLw. W okresie okupacji niemieckiej natomiast, Politechnika Lwowska została zamknięta przez Niemców. Początkowo wykładał zasady elektrotechniki w

"Rzemieślniczej Szkole Zawodowej" (od listopada 1942 do maja 1943), a po otwarciu szkoły zawodowej pn. **"Państwowe Techniczne Kursy Fachowe"** (Staatliche Technische Fachkurse) wykładał maszyny i miernicwo elektryczne. W 1944 r. kiedy wojska sowieckie przybliżyły się do Lwowa, wyjechał do Krakowa i wreszcie po wielkiej tułaczce, udało mu się w końcu grudnia połączyć z rodziną w Poznaniu.

W lutym 1945 r. dowiedział się z gazety **"Wolność"**, że w Łodzi ma powstać uniwersytet z politechniką. Zgłosił się zaraz ale nie zastał organizatora (prof. Łubnickiego), który wyjechał nie zostawiając adresu. W takiej sytuacji wyjechał do Krakowa i w maju został powołany jako dziekan i organizator Wydziału Elektrycznego Politechniki Ślą

skiej z tymczasową siedzibą w Krakowie, ponieważ w Krakowie były laboratoria elektryczne Akademii Górniczej potrzebne do kształcenia elektryków, a w Gliwicach jeszcze ich nie było. Został dziekanem Wydziału Elektrycznego oraz kierownikiem Katedry Pomiarów i Maszyn Elektrycznych Politechniki Śląskiej (od II do IX 1945).

W tym czasie ważyły się losy Politechniki Wrocławskiej. Pełnomocnik rządu ds. szkolnictwa wyższego we Wrocławiu (prof. Stanisław Kulczyński) w lipcu powołał komisję, złożoną z prodziekanów i dziekanów i zaprosił ją do zwiedzenia Politechniki Wrocławskiej w celu wydania orzeczenia, czy warto tę Politechnikę uruchomić. W tamtym czasie, sprzęt ocalały po zniszczeniach wojennych na

teren Politechniki Wrocławskiej był najbogatszy w kraju. Część komisji domagała się przydzielenia części tego sprzętu Uniwersytetowi Wrocławskiemu oraz rozparcelowania reszty pomiędzy Warszawę i Gliwice. Prof. Idaszewski stanowczo się temu sprzeciwił, a prof. Kulczyński przychylił się do Jego zdania i Politechnika Wrocławska została uratowana. Prof. Idaszewski otrzymał stanowisko organizatora Wydziału Elektro-Mechanicznego Politechniki Wrocławskiej.

Dekretem z dnia 24 sierpnia 1945 roku przekształcono Uniwersytet Wrocławski i Politechnikę Wrocławską w polskie państwowe szkoły akademickie. Powołano jedną uczelnię — **Politechnikę i Uniwersytet we Wrocławiu, ze wspólnym rektorem, senatem i administracją.**

Powołano

6 wydziałów uniwersyteckich:

Prawno-Administracyjny, Humanistyczny, Matematyczno-Przyrodniczy, Lekarski z Oddziałem Farmaceutycznym, Medycyny Weterynaryjnej i Rolnictwa z Oddziałem Ogrodniczym; oraz

4 wydziały politechniczne:

Chemiczny, Mechaniczno-Elektryczny, Budownictwa i Hutniczo-Górnicy.

Prof. Idaszewski, we IX 1945 r. przeniósł się do Wrocławia i zorganizował Wydział Mechaniczno-Elektryczny Politechniki Wrocławskiej (PWr). Został dziekanem tego Wydziału, a także kierownikiem dwu katedr Pomiarów

Elektrycznych i Maszyn Elektrycznych. Przy uruchamianiu Katedry pomagał mu tylko Zbigniew Orzeszkowski, były student Politechniki Gdańskiej.

Po ciężkiej pracy od rana do wieczora, udało się uruchomić laboratorium pomiarów i maszyn elektrycznych oraz wykłady.

Pierwszy wykład odbył się dnia 15 XI 1945 r. inaugurujący rok akademicki 1945/46. Był to pierwszy wykład nie tylko na Politechnice Wrocławskiej ale pierwszy na wyższych uczelniach w polskim Wrocławiu. Na Wydział Mechaniczno-Elektryczny przyjęto 262 studentów.

Brakowało pracowników — wykładowców i personelu pomocniczego. Zdarzało się, że 2 lub 3 razy tygodniowo musiał wykladać po 4 lub więcej godzin dziennie.

Dopiero w 1946 roku udało się pozyskać sekretarkę do dziekanatu. W kwietniu 1946 roku K. Idaszewski ustąpił ze stanowiska dziekana ze względu na przemęczenie. W lipcu 1947 r. kierownictwo Katedry Maszyn Elektrycznych oraz wykłady i laboratorium maszyn elektrycznych przejął dr inż. Paweł Jan Nowacki.

Pod opieką K. Idaszewskiego uzyskano dyplom nr 1 magistra inżyniera Politechniki Wrocławskiej, uskał go elektryk Kazimierz Mściwujewski w IV 1946 r.

Także elektryk — inż. Władysław Kołek (przyszły profesor AGH) — był pierwszym doktorem nauk technicznych promowanym we Wrocławiu po wojnie.

W latach 1947-51 na rzecz przemysłu Profesor wykonywał z zespołem wiele takich prac jak: odbiory, ekspertyzy,

uruchomienia, przebudowę i naprawy przyrządów, aparatów i urządzeń pomiarowych. Jego współpracownikami w tym okresie byli: Z. Orzeszkowski, R. Gotszak, J. Gogolewski, T. Halawa, W. Fuliński, E. Kilis i T. Matusiak. Wspomaganyimi zakładami były min.: Gazownia Miejska, Huta Bolesławiec, papiernia w Bardzie Śl., Wytwórnia Sprzętu Komunikacyjnego (WSK), Wrocławska Fabryka Maszyn (WFM), Fabryka Armatury, Zakłady Wytwórcze Aparatury Precyzyjnej w Świdnicy i Zakłady Wytwórcze Wielkich Maszyn Elektrycznych (DOLMEL) we Wrocławiu.

We wrześniu 1949 r. Ministerstwo Oświaty mianowało Go przewodniczącym komisji weryfikacyjno-egzaminacyjnej dla elektryków, którzy starali się o dyplom tzw.

"*zawodowego inżyniera elektryka*". Komisja ta została rozwiązana dopiero w maju 1954 roku.

Ważniejszymi Jego pracami naukowymi ogłoszonymi drukiem były:

praca doktorska ogłoszona w *Zeitschrift für Elektrochemie* (1905, ss. 161-182),

• "*Kilka uwag o licznikach jednofazowych na małą moc*" (PE 1927 i 1928);

• "*Maszyny prądu stałego*" (skrypt PWN 1954), •

***"Pomiary elektryczne"* (skrypt PWN 1955).**

Był członkiem i pierwszym prezesem Oddziału Wrocławskiego SEP. Brał czynny udział w pracach podkomisji

Miernictwa Elektrycznego i w jej ramach współpracował z prof. K. Drewnowskim (przewodniczącym podkomisji) przy opracowywaniu “*Polskiego Słownika Elektrycznego*”. Oddział Wrocławski SEP wyemitował medal pamiątkowy im. K. Idaszewskiego (rys. 3).

W roku 1951 został członkiem zwyczajnym Warszawskiego Towarzystwa Naukowego.

Był członkiem założycielem Oddziału Wrocławskiego Polskiego Towarzystwa Elektrotechniki Teoretycznej (1961) i Stosowanej (PTETiS). W roku 1964 został członkiem honorowym PTETiS (№ 3), po profesorach: Stanisławie Fryze (1961, № 1) z Oddziału Gliwickiego i Januszu Groszkowskim (1961 № 2) z Oddziału Warszawskiego.

Wśród ważniejszych odznaczeń otrzymał Krzyż Kawalerski (1950) i Komandorski (1958) Orderu Odrodzenia Polski. Wielu jego uczniów zostało profesorami, m.in.: Kazimierz Kopecki, Paweł Jan Nowacki, Władysław Kołek, Feliks Błocki, Andrzej Kordecki, Wojciech Fuliński i Zbigniew Orzeszkowski.

W wieku 80 lat przeszedł na emeryturę. Był żonaty ale bezdzietny.

Zmarł we Wrocławiu (14 I 1965) i został pochowany na cmentarzu przy ul. Bujwida we Wrocławiu.

Na terenie PWr znajduje się skwer im. K. Idaszewskiego, a na skwerze — pomnik pomordowanych profesorów lwowskich (VII 1941).

Rys. 3. Medal OWr SEP im. K. Idaszewskiego

Literatura

- [1]. K. Idaszewski: "Życiorys" 1958. W opracowaniu Ignacego Dudzińskiego 2005.
- [2]. "Informator PTETiS" nr 9, maj 2001 — Jubileusz 40-lecia PTETiS. ISSN 1505-442X, ss.97-106.
- [3]. "Księga 60-lecia Wydziału Elektrycznego PWr" Oficyna Wyd. Politechniki Wrocławskiej. Wrocław 2005.
- [4]. Marusak A. J.: "Biuletyn historyczny OW-PTETiS", Warszawa 2001, s. 81.

Andrzej Marusak

Dziękuję Państwu za uwagę